

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง
เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

**The Development of the Educational Administration Model for Small-Sized
Stand Alone Schools under the Secondary Educational Service Area
of the Roi-Kaen-Sara-Sin Provincial Cluster to Educational
Quality Enhancement**

วิชัย ลาติ และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Wichai Lati and Sutum Thummatasananon

Maharakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: wichailati.ed@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ รวม 314 คน และระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ใน 4 ด้าน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด 2) รูปแบบการบริหารโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ คือ แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ กลไกการดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการบริหาร; โรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง; การยกระดับคุณภาพการศึกษา

Abstracts

This research aimed to 1) study the current and desirable conditions of educational management of small-sized stand alone schools under the secondary educational service area of the Roi-Kaen-Sara-Sin provincial cluster to educational quality enhancement, and 2) develop the educational administration model for small-sized stand alone schools under the secondary educational service area of the Roi-Kaen-Sara-Sin provincial cluster to educational quality enhancement. The research was conducted in mixed methods divided into 2 phases. The first phase was to study the current and desirable conditions and needs assessment for educational management of small-sized stand alone schools to educational quality enhancement. 314 school directors and teachers were selected using stratified random sampling in order to identify the current and desirable conditions of educational management of small-sized stand alone schools. The second phase was to develop the educational administration model for small-sized stand alone schools. The data were collected from the questionnaire, semi-structured interview, and evaluation form. The percentage, mean, and standard deviation were employed to analyze data.

The research findings were summarized as follows: 1) The overall evaluation of current condition of educational management of small-sized stand alone schools to educational quality enhancement in 4 aspects which were school administrator leadership, educational resource management, curriculum and learning management, and school management was at high level. The desirable condition was at the highest level. The Modified Priority Needs Index of educational management of small-sized stand alone schools for educational quality enhancement revealed that school administrator leadership was the most important factor. 2) The developed educational administration model consisted of 5 components including the principles, objectives, administration method including 4 aspects and 25 approaches, operating mechanism, and conditions for the model's success. The overall evaluation of appropriateness and potentiality in applying the proposed model were all found at the highest level.

Keywords: Educational Administration Model; Small-Sized Stand Alone School; Educational Quality Enhancement

บทนำ

คุณภาพของคนในชาติเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคนในชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 76-78) แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ความแตกต่างทั้งในด้านงบประมาณสนับสนุน คุณภาพบุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียนในแต่ละโรงเรียนล้วนส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และแสดงถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดจากขนาดโรงเรียนซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งเป็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนที่ถูกจัดอยู่ในแผนพัฒนาประเทศตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ในการปฏิรูปการศึกษา ด้านการเพิ่มการกระจายโอกาสและคุณภาพอย่างทั่วถึงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : ออนไลน์) ในปัจจุบัน โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน คิดเป็นประมาณร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมดในประเทศไทย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียนที่คล้ายกัน ดังนี้ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น อัตราครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน เช่น ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมเพราะสอนไม่ตรงสาขาที่จบการศึกษา ครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถ เนื่องจากมีภารกิจอื่นนอกเหนือการเรียนการสอนที่ครูต้องปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 3) ปัญหาด้านความพร้อมของปัจจัยสนับสนุน เช่น ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย เนื่องจากใช้เกณฑ์จำนวนรายหัวของนักเรียนส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และโรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนมีฐานะยากจน 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีบทบาทน้อยในการเข้าไปร่วมบริหารจัดการโรงเรียน และผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนได้เท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : ออนไลน์) ส่งผลทำให้โรงเรียนในลักษณะดังกล่าว ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้สามารถเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยการทำให้โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้มีคุณภาพสูงขึ้น ใน 4 ประการหลักที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพนักเรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตร คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และคุณภาพการบริหารจัดการ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558 : 2-3). โดยกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับติดตาม และส่งเสริมการ

ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน จากรายงานแผนการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 4 (สพม. เขต 24-27) ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานศึกษาธิการภาค 12 ประกอบไปด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ซึ่งเรียกว่า กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ พบว่ามีโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ที่เข้าข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand alone schools) จำนวน 45 โรงเรียน ส่วนมากเป็นโรงเรียนประจำตำบล และพบว่าจำนวนนักเรียนของโรงเรียนเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะลดลง สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือนักเรียนเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอได้สะดวกขึ้น ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมและคุณภาพของโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนในระดับตำบล ทั้งทางด้านงบประมาณสนับสนุน ครู อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน

จากปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเร่งด่วน โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาของแต่ละโรงเรียนและแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างแท้จริง ซึ่งแนวทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนั้นๆ มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เกิดจากการบริหารจัดการภายในโรงเรียนซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา และภายนอกโรงเรียน คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้แก่ วัด ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 54-57; สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2557 : 14-16) การพัฒนาคุณภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาในบริบทของแต่ละสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีรูปแบบและกลไกในการดำเนินงานที่เฉพาะและชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ว่าเป็นอย่างไร มีแนวทางการดำเนินการและองค์ประกอบใดบ้าง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กพิเศษในกลุ่มจังหวัดนี้ ให้เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

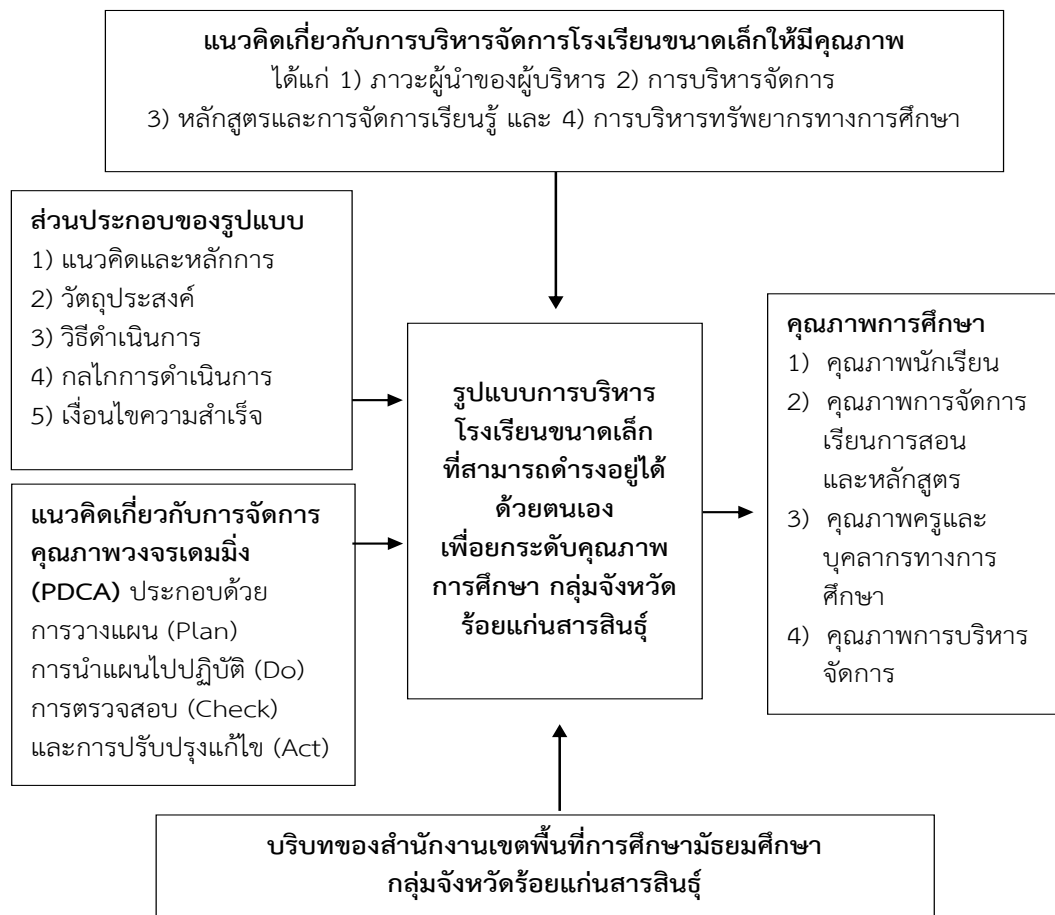
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ในการบริหารโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่เข้าข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24-27) รวมทั้งหมด 314 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) ตามสัดส่วน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 40 คน และครู จำนวน 274 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 5 คน อยู่ระหว่าง 0.8–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 0.520–0.897 มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.973 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.279–0.915 มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.964 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในรูปแบบของกูเกิลฟอร์ม (Google form) ผ่านลิงค์และคิวอาร์โค้ด (QR Code) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNIModified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550 : 275-279)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ จากโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARD) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือ

ระดับประเทศ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 3 คน จาก 4 โรงเรียน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล ทั้งหมด 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ทางระบบออนไลน์ (Google Meet) และที่โรงเรียน ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการสัมภาษณ์ ข้อคำถามการสัมภาษณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มเนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบยืนยันรูปแบบ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบผู้ให้ข้อมูล ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จากโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ รวมทั้งหมด 32 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบประเมินและรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันไปยังผู้ให้ข้อมูลได้ประเมิน แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ องค์ประกอบของรูปแบบและรูปแบบการบริหาร การจัดการคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (PDCA) และสภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ดังรูปที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

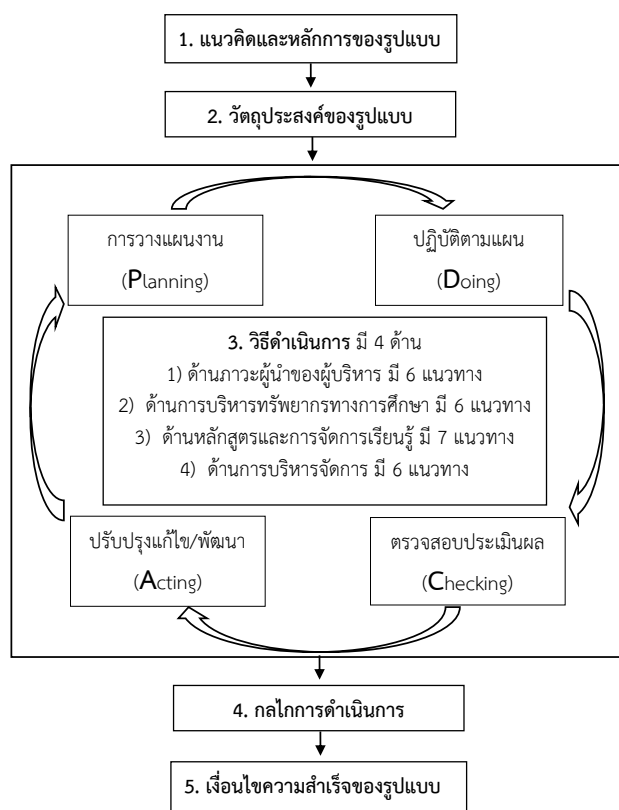
องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ภาวะผู้นำของ	4.18	0.85	มาก	4.62	0.53	มากที่สุด	0.104	1
ผู้บริหาร	4.44	0.70	มาก	4.81	0.42	มากที่สุด	0.081	4
2. การบริหารจัดการ	4.45	0.66	มาก	4.83	0.40	มากที่สุด	0.086	3
3. หลักสูตรและการ	4.39	0.79	มาก	4.80	0.49	มาก	0.091	2
จัดการเรียนรู้								
4. การจัดการ								
ทรัพยากรทางการ								
ศึกษา								
ค่าเฉลี่ย	4.37	0.75	มาก	4.76	0.46	มากที่สุด	0.091	-

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.75) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.46) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ

2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ ใน 4 ด้าน 25 แนวทาง ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร มี 6 แนวทาง ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา มี 6 แนวทาง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มี 7 แนวทาง และด้านการบริหารจัดการ มี 6 แนวทาง 4) กลไกการดำเนินการ โดยการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักการบริหารโรงเรียนตามวงจรคุณภาพเต็มมิ่ง PDCA และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง
เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

องค์ประกอบของรูปแบบ	ผลการประเมิน					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. แนวคิดและหลักการของรูปแบบ	4.88	0.34	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.88	0.34	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด
3. วิธีดำเนินการของรูปแบบ	4.94	0.21	มากที่สุด	4.94	0.22	มากที่สุด
1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.89	0.30	มากที่สุด	4.94	0.21	มากที่สุด
2) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา	4.95	0.20	มากที่สุด	4.93	0.25	มากที่สุด
3) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.96	0.19	มากที่สุด	4.96	0.17	มากที่สุด
4) ด้านการบริหารจัดการ	4.96	0.17	มากที่สุด	4.92	0.25	มากที่สุด
4. กลไกการดำเนินการของรูปแบบ	4.91	0.30	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ	4.91	0.30	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.90	0.30	มากที่สุด	4.87	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D.=0.30) โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ องค์ประกอบด้านวิธีดำเนินการ ($\bar{X} = 4.94$, S.D.=0.21) กลไกการดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.91$, S.D.=0.30) และแนวคิดและหลักการ และวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.88$, S.D.=0.34) ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D.=0.33) โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ องค์ประกอบด้านวิธีดำเนินการ ($\bar{X} = 4.94$, S.D.=0.22) แนวคิดและหลักการ และเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.88$, S.D.=0.34) วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.84$, S.D.=0.37) และกลไกการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.84$, S.D.=0.37) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ใน 4 ด้าน โดยมีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.75) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.46) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ จากค่าเฉลี่ยผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการหรือการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้านนี้ ยังมีการปฏิบัติหรือดำเนินการในระดับที่ต่ำกว่าสภาพที่คาดหวังหรือสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน และจากค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ที่พบว่า ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสำคัญที่ต้องดำเนินการมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนากิจการศึกษาด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2562 : 3) ซึ่งภาวะผู้นำเป็นกลไกในการบริหารงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร และขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจึงต้องมีวิสัยทัศน์และมีเป้าหมายในการพัฒนา มีการวางแผนการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้ผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาโรงเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2553 : 266-287) โดยเฉพาะการบริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีสภาพปัญหาและความไม่พร้อมในหลายๆ ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กจึงต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน เป็นผู้ผู้นำในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 54-57) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิทธิพล พลเยี่ยมหาญ (2563 : 75-86) และเอกชัย บุตรแสนคม (2559 : 353) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนการพัฒนากิจการศึกษาก่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นปัจจัยที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนางานองค์ประกอบด้านอื่นๆ ของโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ พบว่า ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ที่ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการ

ใน 4 ด้าน 25 แนวทาง 4) กลไกการดำเนินการของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ และผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.90$, S.D.=0.30) และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.33) ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบได้ถูกพัฒนาขึ้น ได้ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาแบบตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง (สมาน อัครวุฒิ, 2550 : 83-84; พัฒนาพรหมณี และคณะ, 2560 : 128-134) โดยมีการศึกษาและได้มาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงประจักษ์ นอกจากนี้องค์ประกอบด้านวิธีดำเนินการของรูปแบบ ใน 4 ด้าน 25 แนวทางนี้ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการร่วมกับการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจากโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Best Practice) ทำให้ได้ข้อมูลจริงที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก และผ่านกระบวนการปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้และประสบการณ์ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูในโรงเรียน ที่เป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ศึกษาวิเคราะห์จากเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแลการขับเคลื่อนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ตลอดจนอาจารย์ในด้านสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษาจากมหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งส่งผลให้ผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะผู้ประเมินคิดเห็นว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีพัฒนาคุณภาพ ในด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของลัดดา อยู่มาก (2558 : 193) และอิทธิพล พลเยี่ยมหาญ (2563 : 75-86) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยรูปแบบที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาแบบตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง มีกระบวนการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์จริงในเรื่องนั้น ๆ และจากผลการวิจัยแนวทางการดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง ซึ่งจากค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับผู้บริหารสามารถวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และนโยบายในการทำงานของโรงเรียนที่ชัดเจนสอดคล้องและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.97$, S.D.=0.18) และ ($\bar{X}=5.00$, S.D.=0.00) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาและความไม่พร้อมในหลายๆ ด้าน ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์และนโยบายในการทำงาน จึงจะสามารถแก้ปัญหาและนำองค์กร

มุ่งสู่ความสำเร็จของได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณภัทสรณ์ นรกิจ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2564 : 55-69) ที่พบว่า การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มองกาลไกล มุ่งมั่นสู่ออนาคตที่ดีตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นผู้บริหารที่มองอนาคตออก จะช่วยให้สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายได้อย่างดียิ่ง

2.2 ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง ซึ่งจากค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนมีการระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหารบุคลากร ชุมชน นักเรียน ศิษย์เก่า และภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=5.00$, $S.D.=0.00$) และ ($\bar{X}=4.97$, $S.D.=0.18$) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการระดมทรัพยากรต้องอาศัยร่วมมือกันจากบุคคลหลายส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร ชุมชน นักเรียน ศิษย์เก่า และภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการศึกษาและต้องการให้ความช่วยเหลือโรงเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ช่วยกระตุ้นทุกฝ่ายให้ร่วมแรงร่วมใจในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิสิษฐ ภูรอด (2559 : 167-180) ที่พบว่า การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ต้องใช้หลักความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และความศรัทธาในตัวผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาจากผู้ปกครอง ชุมชน และศิษย์เก่า จึงจะนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาได้

2.3 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง ซึ่งจากค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเหมาะสม พบว่า แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=5.00$, $S.D.=0.00$) ทั้งนี้เพราะ นักเรียนและโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองนั้น เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กประจำตำบล นักเรียนส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หลักสูตรสถานศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะชีวิต การปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเน้นทักษะอาชีพและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตต่อไปได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรเดช โสมาบุตร (2560 : 99-102) ที่พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดการเรียนรู้ คือการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแสวงหาความรู้ ทักษะอาชีพ และปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง ซึ่งจากค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเหมาะสม พบว่า แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนมีการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT) แล้วนำข้อมูลมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=5.00$, $S.D.=0.00$) ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางนี้มีความสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองส่วนมากเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กประจำตำบล การพัฒนาโรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทางวัดและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันกับทางโรงเรียนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน ตลอดจนการระดมทรัพยากรทุนการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT) เป็นสิ่งสำคัญและเป็นลำดับแรกที่ต้องดำเนินการสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวนาท คงแก้ว และศศิฤทธิ์ ศิลาลาย (2564 : 90) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายไปสู่อนาคตที่ควรจะเป็นของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน และดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบบรรลุเป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลโดยรวมมากที่สุดในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการทำงานที่มุ่งมั่นและจริงจัง ในการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือกับชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ

2. ทรัพยากรทางการเงินงบประมาณ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้โรงเรียนมัธยมขนาดเล็กสามารถดำเนินการพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การระดมทุนทางการศึกษาจึงเป็นอีกแนวทางที่ทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาที่ส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองได้ โดยไม่พึ่งพางบประมาณสนับสนุนจากทางกระทรวงศึกษาธิการเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ไปทดลองใช้ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบให้มีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษากลยุทธ์ในการบริหารโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ณภัทสรณ์ นรกิจ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). คุณลักษณะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายที่ 34 สำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6 (1), 55-69.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- พัฒนา พรหมณี, ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และ ปณิธาน กระสังข์. (2560). แนวคิดการสร้างและพัฒนาารูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 6 (2), 128-134.
- พิสิษฐ ภู่ออด. (2559). *รูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูวนาท คงแก้ว และศิกฤทธิ ศิลาลาย. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6 (4), 82-97.
- ลัดดา อยู่มาก. (2558). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดทิพย์วิสุทธิ.
- สมาน อัสวภูมิ. (2550). *เส้นทางสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). อุบลราชธานี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุบลกิจ ออฟเซทการพิมพ์.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). *การบริหารสถานศึกษาสู่คุณภาพการศึกษายุคใหม่*. ขอนแก่น: แอนนา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรเดช โสมาบุตร. (2560). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานที่ดื้ออาร์ไอแนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2563. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2563. แหล่งที่มา <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf>>
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). *รายงานผลการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อิทธิพล พลเยี่ยมหาญ. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 20 (1), 75-86.
- เอกชัย บุตรแสนคม. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.